

Sygn. akt III UK 63/14

POSTANOWIENIE

Dnia 23 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania S. Spółki Jawnej w S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.
o zasiłek chorobowy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 23 października 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 30 grudnia 2013 r., sygn. akt III Ua (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2011 r., III Ua (...), Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. oddalił apelację J.S. , Przedsiębiorstwa Budowlano-Usługowego S. Spółki jawnej z siedzibą w S. (odwołującej się) od wyroku Sądu Rejonowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 17 lutego 2010 r., IV U (...), w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R. przy udziale zainteresowanej D. S. o zasiłek chorobowy.

Od wyroku Sądu Okręgowego odwołująca się spółka złożyła skargę kasacyjną, w której wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniła potrzebą rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych dotyczących problematyki ustalania wymiaru świadczeń z ubezpieczenia chorobowego. Według skarżącej należy wyjaśnić w szczególności, czy jest dopuszczalne ustalenie w wyroku sądowym "wymiaru świadczenia z ubezpieczenia społecznego, na podstawie art. 58 § 2 k.c. z

powołaniem się wyłącznie na zarzut sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, przyjmując wbrew dokumentom płacowym, iż wysokość wynagrodzenia miała wynosić miesięcznie kwotę 670,00 zł - brutto - jako ustawowo najniższe z możliwych w danym okresie, bez wskazania naruszenia jakiegokolwiek normy prawnej" oraz "czy podstawą ustalenia wysokości świadczeń z ubezpieczenia społecznego, może być przepis art. 58 kodeksu cywilnego poprzez powołanie wyłącznie zasad współżycia społecznego z pominięciem przepisów prawa z zakresu ubezpieczeń społecznych". Ponadto - zdaniem skarżącej - zachodzi potrzeba "rozstrzygnięcia kwestii dotyczącej pominięcia przez sąd literalnego znaczenia przepisów prawa na korzyść ustaleń opartych na zasadach współżycia społecznego". Niezależnie od tego, skarżąca zarzuciła w uzasadnieniu skargi istotne naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 214¹ § 1 k.p.c. polegające na tym, że nie został uwzględniony jej wniosek o zmianę terminu rozprawy apelacyjnej wyznaczonego na dzień 30 grudnia 2011 r. w sytuacji, gdy niemożność uczestnictwa strony na tej rozprawie była usprawiedliwiona jej osobistym stawiennictwem w tym samym terminie na rozprawie w sprawie karnej, która toczyła się przed innym sądem. Skoro więc zaistniała niedająca się przezwyciężyć przeszkoda do osobistego udziału strony skarżącej w rozprawie odwoławczej, to obowiązkiem Sądu Okręgowego było odroczenie rozprawy apelacyjnej. Skarżąca wniosła o uchylenie w całości wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W pierwszym rzędzie należy rozważyć, czy w opisaney przez stronę skarżącą sytuacji procesowej (nieuwzględnienie przez Sąd Okręgowy wniosku o odroczenie rozprawy odwoławczej) rzeczywiście doszło do nieważności postępowania apelacyjnego,

spowodowanej pozbawieniem skarżącej spółki możliwości obrony jej praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Dla porządku należy przypomnieć, że powoływany przez spółkę przepis art. 214¹ § 1 k.p.c. stanowi, że usprawiedliwienie niestawiennictwa z powodu choroby stron, ich przedstawicieli ustawowych, pełnomocników, świadków i innych uczestników postępowania, wymaga przedstawienia zaświadczenia potwierdzającego niemożność stawienia się na wezwanie lub zawiadomienie sądu, wystawionego przez lekarza sądowego. Z oczywistych względów przepis ten nie koresponduje z treścią przedstawionego zarzutu kasacyjnego. Rzekome uchybienie sądu polegające na nieodroczeniu rozprawy apelacyjnej pozostaje natomiast w związku z art. 214 § 1 k.p.c., w myśl którego rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przezwyciężyć. W ocenie Sądu Najwyższego, Sąd drugiej instancji nie naruszył tego przepisu w sposób powodujący nieważność postępowania odwoławczego, zwłaszcza gdy zważy się, że w postępowaniu apelacyjnym art. 214 § 1 k.p.c. stosuje się odpowiednio (art. 391 § 1 k.p.c.), a więc z uwzględnieniem specyfiki tego postępowania. Jedną z cech szczególnych postępowania apelacyjnego jest brak obowiązku stawiennictwa stron na rozprawie (art. 376 k.p.c.). Ponadto w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego zgodnie przyjmuje się, że kwestię pozbawienia strony możliwości obrony jej praw należy oceniać w świetle konkretnych okoliczności sprawy i nie powinno się jej łączyć wyłącznie z sytuacją całkowitego wyłączenia strony od udziału w postępowaniu. Nieodroczenie rozprawy (zwłaszcza w toku postępowania przed sądem drugiej instancji) nie musi powodować nieważności postępowania, jeżeli z okoliczności sprawy jednoznacznie wynika, że strona zajęła stanowisko co do wszystkich kwestii prawnomaterialnych i procesowych występujących w sprawie, zgłosiła wszystkie dowody na poparcie swoich twierdzeń, ustosunkowała się do twierdzeń strony przeciwnej i do dowodów przeprowadzonych w sprawie oraz odmowy przeprowadzenia innych dowodów (por. przykładowo wyrok z dnia 16 lipca 2009 r., I CSK 30/09, LEX nr 584184 oraz postanowienie z dnia 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 463/13, LEX nr 1477457). Mając to na uwadze należy przyjąć, że nieuwzględnienie przez Sąd Okręgowy wniosku odwołującej się spółki z dnia 22 grudnia 2011 r. o zmianę terminu rozprawy i

przeprowadzenie jej pod nieobecność strony, nie oznacza pozbawienia strony możliwości obrony jej interesów.

Co do powołanej w skardze potrzeby rozstrzygnięcia problemów prawnych związanych z ustalaniem wymiaru świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, to kwestie te zostały już szeroko omówione i wyjaśnione przez Sąd Najwyższy w licznych orzeczeniach, zwłaszcza w tych, które zapadły w sprawach o analogicznym (lub prawie analogicznym) stanie faktycznym i prawnym do objętego niniejszą skargą kasacyjną (wyroki z dnia 19 października 2005 r., III UK 89/06, OSNP 2007 nr 23-24, poz. 358; z dnia 19 września 2007 r., III UK 30/07, LEX nr 896060; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 98/07, LEX nr 459239; z dnia 19 maja 2009 r., III UK 7/09, LEX nr 509047 oraz postanowienia z dnia 10 kwietnia 2008 r., III UK 6/08, LEX nr 469183 i z dnia 19 marca 2009 r., III UO 2/08, OSNP 2010 nr 21-22, poz. 273). Z przywołanych orzeczeń jednoznacznie wynika, że ustalenie przez strony stosunku pracy wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne jako dokonane z naruszeniem zasad współżycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu (art. 58 § 3 k.c. w związku z art. 300 k.p.), a Zakład Ubezpieczeń Społecznych może zakwestionować wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wysokości świadczeń, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa. W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy zaakceptował ocenę Sądu pierwszej instancji wyrażoną w odniesieniu do szczegółowo poczynionych ustaleń faktycznych, że przyznanie zainteresowanej D. S. przez odwołującą się spółkę spornej premii zostało dokonane wyłącznie w celu uzyskania przez zainteresowaną niewspółmiernie wysokich świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w stosunku do jej rzeczywistych zarobków, co pozostawało w sprzeczności z art. 58 § 3 k.c. Tym samym Sąd odwoławczy zaaprobował w całości zapatrywanie wyrażone w dotychczasowym orzecznictwie sądowym w zakresie możliwości kwestionowania przez organ rentowy wysokości wynagrodzenia za pracę (jego poszczególnych składników) w razie zaistnienia przesłanek wymienionych w art. 58 k.c. Skoro interpretacja przepisów prawnych

regulujących zasady ustalania wymiaru świadczeń z ubezpieczenia chorobowego w kontekście art. 58 k.c. jest powszechnie przyjęta w orzecznictwie i została uwzględniona przez Sąd drugiej instancji w zaskarżonym wyroku, to nie zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych, co według spółki miało być podstawą przyjęcia skargi do rozpoznania.

Mając to na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.